SPEECH

Het Jaar Verslagen

Speech van Richard Doornbosch, bestuurslid AFM

Evenement Het Jaar Verslagen (HJV 2025)
Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), Hoofddorp

25 november 2026

Goedemiddag!

Laat ik als eerste de NBA bedanken voor het organiseren van dit evenement en de uitnodiging. En natuurlijk veel dank voor dit eerste exemplaar!

Zoals jullie weten ben ik nog in mijn eerste 100 dagen, dus dit is een mooie manier om de sector beter te leren kennen. Ik zeg bewust 'beter', want ik heb al veel gesprekken gevoerd in de afgelopen weken. In september was ik ook al bij de NBA: voor een hele leuke kennismaking met Bianca de Jong-Muhren.

Ik zie tot nu toe vooral veel positiviteit en trots op het vak van accountancy en op het belang van verslaggeving. Het zegt ook genoeg dat deze bijeenkomst al voor de 31e keer gehouden wordt. Ik ben bovendien niet de eerste AFM'er die het eerste exemplaar van Het Jaar Verslagen in ontvangst mag nemen. Ook wij delen de liefde voor jullie vak.

Dat vak is overigens niet nieuw voor mij. Ik herinner me nog goed dat ik in mijn eerste baan (als management trainee bij een grote bank) zes weken lang nonstop jaarverslagen van belangrijke corporate klanten analyseerde. Dan zette ik de informatie om in gestandaardiseerde overzichten van kasstromen, zoals banken die intern gebruiken. Ik hoorde daar voortdurend sound bites als 'profit is an opinion, cash is a fact'. Dat waren belangrijke manieren om een jonge bankier in te prenten dat verslaggevingsregels ertoe doen.

En ook in de afgelopen jaren kwam ik regelmatig in aanraking met de rol van jaarverslagen en van accountancy. Dat was overigens wel in een heel andere context, die overigens minstens zo uitdagend was: bij de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten. Ook de rol van toezichthouder is mij dus niet vreemd.

Ik kijk dus ook vanuit een hele concrete blik naar verslaglegging: vanuit de rol van de gebruiker. Verslaglegging is een belangrijke manier om het inzicht, het begrip en het vertrouwen van je aandeelhouders, leveranciers, klanten, banken en andere betrokkenen zo groot mogelijk te maken. En dat doe je door je financiële positie, je resultaten (maar ook je prestaties op het gebied van duurzaamheid) op een betrouwbare en duidelijke manier te verantwoorden.

Is je verslaggeving relevant en betrouwbaar, dan versterk je daarmee het fundament van vertrouwen in de kapitaalmarkt. Bovendien is het geen statisch vak, want de omgeving waarin je werkt verandert voortdurend. Wil je dus vertrouwen behouden, dan moet je als onderneming duidelijk en eerlijk vertellen hoe die veranderingen jou raken en hoe je daarmee omgaat.

Als toezichthouder kijken we mee naar die veranderingen en geven we onze eigen aandachtspunten mee.Waar zien we bijvoorbeeld verhoogde risico's? We hebben onlangs in een sectorbericht al aandacht gevraagd voor geopolitieke ontwikkelingen en voor de toepassing van IFRS 8.

Daarom wil ik vandaag juist op een andere grote ontwikkeling inzoomen. En dat is de razendsnelle

opkomst van AI. Een ontwikkeling met kansen en risico's.

Als we het goed en zorgvuldig gebruiken, dan kan AI bijdragen aan een betere interne beheersing en meer compliance. AI-toepassingen die speciaal voor accountants zijn gemaakt, zijn bijvoorbeeld steeds beter in het invullen van de bekende jaarrekeningchecklists. Dat kan je helpen om vollediger en consistenter te voldoen aan de toelichtingsvereisten uit de standaarden voor verslaggeving. AI kan ook helpen bij de kwaliteit van accountantscontrole, omdat het grote hoeveelheden data sneller en grondiger kan analyseren. En dat kan weer leiden tot meer relevantie en betrouwbare verslaglegging.

Dankzij AI wordt het jaarverslag bovendien ook minder een uitgebreid leesdocument, maar een laagdrempelig zoekdocument. Dat helpt de gebruiker. Het jaarverslag kan er meer toegankelijk van worden en je doelgroep een stuk breder. Niet alleen meer interessant voor de aandeelhouder en de bank, maar ook voor je medewerkers of voor betrokken ngo's.

Het gebruik van AI kan je informatie completer maken. Met als gevolg dat het jaarverslag een stuk dikker wordt. Al is het de vraag of meer ook altijd beter is. Want een jaarverslag van meer dan 500 pagina's vol AI-taal hoeft niet per se te beantwoorden aan het doel van het jaarverslag. Het draagt niet automatisch bij aan het begrip en vertrouwen van stakeholders.

Jullie begrijpen: een goede toezichthouder kijkt bewust wat langer naar de risico's. We krijgen namelijk ook signalen dat AI wordt ingezet ter ondersteuning van doelredeneringen. Denk aan het opstellen van accounting papers die zijn geschreven om een vooraf gewenste verwerking van een transactie te rechtvaardigen. Daarnaast ontvangen we signalen dat daarbij soms wordt verwezen naar IFRS-bepalingen die helemaal niet bestaan.

En het belangrijkste risico is misschien wel dat de mens minder belangrijk wordt in het hele proces. Je kunt in een situatie terechtkomen dat verslaglegging vooral wordt gedaan door AI Agents, die onderling samenwerken. En dat draagt zeker niet bij aan het vertrouwen en begrip tussen mensen.

Kortom, AI kán een krachtig hulpmiddel zijn. Maar menselijk vakmanschap blijft in de accountancy en verslaggeving essentieel. Professionals die kritisch blijven, bronnen controleren en hun eigen oordeel gebruiken. En daar hoort het maken, controleren en verbeteren van fouten bij. In de jaarverslagen die wij onderzoeken, vinden we in 10-15% daarvan materiële tekortkomingen. Fouten die ook de RvC en de accountant niet hebben gezien en verbeterd.

De menselijke hand blijft dus cruciaal in het hele proces. En ik weet dat jullie dat als sector heel goed zien. Maar het is belangrijk om hier scherp op te blijven. Om de juiste vragen te blijven stellen, ook over de verhouding tussen mens en machine. Zodat we doel en middel niet door elkaar halen. En zodat het hele proces gericht blijft op het vergroten van begrip en vertrouwen van gebruikers.

Daarbij is het ook goed om de accountant niet te zien als een eenling, maar als onmisbaar onderdeel van een belangrijk proces in de samenleving. De accountant voegt vertrouwen toe in de verslaggeving van een onderneming of organisatie. Wij noemen dat de chain of trust. Natuurlijk heeft iedereen in die keten een eigen rol en verantwoordelijkheid: het bestuur voor de verslaglegging, de Raad van Commissarissen en de auditcommissie voor het interne toezicht, de accountant voor de controle en de AFM voor onafhankelijk publiek toezicht. Maar de manier waarop alle schakels met elkaar samenwerken, bepaalt de kwaliteit van het eindresultaat.

We weten allemaal dat een zwakke schakel de keten kan breken. Als er iets misgaat, wil je weten waar dat gebeurt. Maar voor de keten is het veel belangrijker om te weten waarom het misgaat. Is een risico op tijd gezien? Is het besproken? Was er genoeg tegenspraak? Heeft iemand doorgevraagd, toen het nodig was? En werd er vervolgens iets gedaan?

Die manier van kijken wordt steeds belangrijker voor ons toezicht. De AFM beoordeelt niet alleen óf er een norm is overtreden. Maar we zullen ook scherper onderzoeken welke factoren in de governance, het gedrag of de cultuur daarbij een rol spelen. Wij willen signalen uit verschillende toezichtgebieden beter met elkaar verbinden. Met meer aandacht voor de rol van auditcommissies, als scharnierpunt in de keten.

En met een scherp oog voor terugkerende patronen en hun oorzaken.

Als toezichthouder kijken we daarom goed naar onze eigen rol in het proces. Bij interventies is het belangrijk dat wij de hele keten scherp houden en ons niet beperken tot het aanspreken van de accountant. Dat betekent dat we meer gaan spreken met partijen die formeel buiten onze wettelijke taak vallen. Denk aan de Raden van Commissarissen van beursgenoteerde bedrijven. Goed contact met hen helpt ons om de keten beter in beeld te hebben. En dat komt ook onze relatie met jullie ten goede.

Een toezichthouder kijkt misschien op je vingers, maar dat is een middel. Ons gezamenlijke doel is het vergroten van dat vertrouwen. En dat betekent dat ook wij ons werk moeten doen met een lerende houding.

Wat we daarvoor nodig hebben, is een open gesprek met al die partijen in die chain of trust. Niet alleen over wat er fout ging. Maar ook over de vraag waarom de kwaliteit soms onder druk staat. En wat er nodig is om die kwaliteit blijvend te versterken. Natuurlijk zal de toepassing van de juiste audit tooling en AI onderdeel zijn van het gesprek. Maar deze factoren zullen niet doorslaggevend zijn. Want zijn uiteindelijk de oordeelsvorming en de kwaliteit van mensen, hun onderlinge verhoudingen en manier van samenwerking die doorslaggevend blijven.

Ik heb in mijn eigen loopbaan op verschillende manieren gezien hoe kwetsbaar dat vertrouwen kan zijn en wat er dan gebeurt. Tijdens de financiële crisis zag ik het bij banken, die veel meer risico's in de boeken hadden dan ze hadden gerapporteerd. Maar ook in Eurolanden die niet duidelijk waren over hun overheidsfinanciën. En in aandeelhouders die middelen aan ondernemingen onttrokken en er waardeloze vorderingen voor in de plaats zetten.

Het zijn allemaal voorbeelden waarbij verslaglegging, accountancy, de RvC's en de toezichthouders achteraf flink in de spiegel moesten kijken. En het duurt vervolgens jaren voor het vertrouwen is hersteld.

Deze bijeenkomst laat mooi zien wat er gebeurt als er wél actief aan die chain of trust wordt gewerkt. En daar speel ik graag mijn rol in, als toezichthouder. Ik ben nog maar net begonnen, maar kijk ernaar uit om verder met jullie in gesprek te gaan. En om samen te werken aan een sector waarin transparantie en vertrouwen buiten kijf staan.

Dank jullie wel.